

ВІДГУК

ОФІЦІЙНОГО РЕЦЕНЗЕНТА

кандидата технічних наук, доцента

Дмитренка Андрія Юрійовича

на дисертаційну роботу Вадімова Дмитра Вадимовича

на тему «Принципи та прийоми впорядкування прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови (на прикладі м. Полтава)», виконану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування (галузь знань 19 Архітектура та будівництво)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи «Принципи та прийоми впорядкування прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови (на прикладі м. Полтава)» аспіранта Вадімова Д. В. визначається сучасними умовами при яких міське середовище стає основним простором життєдіяльності людини, а якість його організації безпосередньо впливає на фізичне та психологічне благополуччя населення, соціальну взаємодію, безпеку й комфорт повсякденного життя. Зростання урбанізаційного навантаження супроводжується скороченням вільних земельних ресурсів, збільшенням щільності забудови, підвищенням інтенсивності транспортного руху та загостренням конкуренції між різними видами використання прибудинкових просторів. На обмеженій території необхідно забезпечити розміщення дитячих і спортивних майданчиків, зон відпочинку, озелених ділянок, пішохідних зв'язків, місць паркування, інженерної інфраструктури та об'єктів безбар'єрного середовища. Особливої актуальності ця проблематика набуває в умовах трансформації структури сучасних міст, оновлення житлового фонду, ущільнення забудови та необхідності адаптації вже сформованих міських територій до нових соціальних, демографічних і функціональних потреб. Значна частина прибудинкових просторів сформована без комплексного врахування вимог інклюзивності, екологічної

стійкості, безпеки та комфортності користування. У багатьох випадках такі території характеризуються фрагментарністю благоустрою, недостатнім рівнем озеленення, конфліктом між пішохідним і транспортним рухом, відсутністю чіткого функціонального зонування, нерівномірним розподілом рекреаційних ресурсів та низькою якістю організації місць спільного користування. Актуальність теми посилюється також сучасними викликами, пов'язаними з відновленням і реконструкцією населених пунктів України. Пошкодження житлової та громадської інфраструктури, переміщення населення, зміна демографічної структури окремих районів і необхідність швидкого відновлення міського середовища потребують нових підходів до планування та благоустрою прибудинкових територій. Відбудова має бути спрямована не лише на фізичне відновлення будівель, а й на створення безпечного, інклюзивного, екологічно збалансованого та функціонально насиченого середовища, здатного відповідати довгостроковим потребам мешканців.

2. Оцінка обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, є цілком обґрунтованими, логічно взаємопов'язаними і вони відповідають поставленій меті й завданням дослідження. Обґрунтованість результатів забезпечується комплексним підходом до вивчення прибудинкових територій багатоквартирної забудови як складової міського середовища, що поєднує функціональні, планувальні, соціальні, екологічні, естетичні та інженерні характеристики. Важливою перевагою роботи є розгляд прибудинкових територій не лише як простору обслуговування житлових будинків, а як багатофункціонального середовища повсякденного користування. Саме комплексний підхід дає змогу оцінити взаємодію житлової забудови, пішохідних і транспортних зв'язків, зон відпочинку, озеленення, дитячих і спортивних майданчиків, місць паркування, об'єктів благоустрою та елементів безбар'єрного середовища. Це

безумовно підвищує теоретичну цінність дослідження та забезпечує практичну придатність запропонованих положень. Обґрунтованість наукових результатів підтверджується послідовністю дослідження: від аналізу теоретичних і нормативно-методичних засад організації прибудинкових просторів, від визначення проблем їх функціонування до розроблення принципів і прийомів удосконалення, а також формування оціночних критеріїв та практичних рекомендацій. Така структура забезпечує відповідність між теоретичними узагальненнями, результатами аналізу конкретних територій і запропонованими напрямками їх подальшого розвитку. Доцільним є використання системи критеріїв оцінювання, яка дає змогу розглядати якість прибудинкової території за сукупністю взаємопов'язаних показників. Зокрема, важливе значення мають функціональна організованість простору, рівень доступності, зручність та безпека пересування і перебування, забезпеченість озелененням та рекреаційними зонами, стан благоустрою, якість пішохідних зв'язків, відповідність потребам різних груп користувачів і можливість адаптації території до сучасних соціальних та екологічних викликів. Застосування комплексної оцінки дає змогу уникнути однобічного аналізу та виявити не лише окремі недоліки, а й системні проблеми просторової організації. Висновки дисертації відповідають змісту проведеного дослідження та впливають із його основних результатів. Вони узагальнюють виявлені закономірності організації прибудинкових просторів, систематизують основні проблеми їх функціонування та визначають напрями вдосконалення. Формулювання висновків є послідовним і спрямованим на підтвердження досягнення поставленої мети та виконання визначених завдань. Рекомендації, наведені в роботі, мають науково-практичний характер і можуть бути використані під час передпроектного аналізу, розроблення проєктних рішень, реконструкції житлових кварталів, благоустрою існуючих територій та підготовки програм комплексного розвитку міського середовища. Обґрунтованість рекомендацій визначається їх орієнтацією на поетапне

вдосконалення прибудинкових територій. Залежно від наявних ресурсів і технічного стану території пропонується реалізація першочергових заходів, які спрямовані на усунення небезпечних або функціонально критичних недоліків, а також перспективні рішення щодо комплексної реконструкції, озеленення, підвищення екологічної стійкості та створення нових громадських просторів. Такий підхід є важливим для практики, оскільки враховує реальні обмеження, можливість поетапного виконання робіт і необхідність узгодження рішень із мешканцями та органами місцевого самоврядування.

3. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційне дослідження на тему "Принципи та прийоми впорядкування прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови (на прикладі міста Полтави)" містить ряд новаторських аспектів, які заслуговують на увагу та підтримку. Дисертаційне дослідження на тему «Принципи та прийоми впорядкування прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови» містить низку нових наукових положень, висновків і рекомендацій, що мають теоретичне та практичне значення для розвитку архітектурно-містобудівної науки і практики. Наукова новизна роботи визначається комплексним підходом до розгляду прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови як складової міського середовища, що виконує не лише обслуговувальну, а й соціальну, рекреаційну, комунікаційну, екологічну та естетичну функції. На відміну від підходів, у яких прибудинковий простір розглядається переважно з позицій благоустрою або функціонального обслуговування житлових будинків, у дисертації його організацію запропоновано оцінювати як цілісну систему взаємопов'язаних просторових, функціональних і соціальних компонентів. До основних положень наукової новизни дисертації доцільно віднести такі результати:

-удосконалено підхід до класифікації прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови з урахуванням їхньої планувальної структури, характеру забудови, функціонального складу, рівня благоустрою, інтенсивності використання та особливостей взаємодії пішохідних, транспортних і рекреаційних потоків;-розроблено та систематизовано прийоми просторової організації прибудинкових територій, спрямовані на вдосконалення функціонального зонування, оптимізацію пішохідних і транспортних зв'язків, упорядкування паркування, формування рекреаційних зон, організацію дитячих і спортивних майданчиків, розвиток озеленення та підвищення якості елементів благоустрою;

-удосконалено методичний підхід до аналізу сучасного стану прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови, що передбачає поєднання натурних обстежень, містобудівного та функціонально-планувального аналізу, оцінювання рівня благоустрою, дослідження особливостей користування територіями та визначення конфліктів між окремими функціями;

-новизна дисертаційного дослідження полягає також у тому, що запропоновані принципи та прийоми розглядаються не як набір ізольованих заходів із благоустрою, а як взаємопов'язана система нормативно-правових та соціально-просторових рішень. Її застосування дає змогу одночасно підвищити функціональну ефективність території, покращити умови повсякденного перебування мешканців, зменшити кількість конфліктів між різними видами користування та сформувати більш безпечне, доступне й комфортне міське середовище. Треба зазначити що практична новизна роботи підтверджується проектною апробацією прийомів впорядкування на прикладі прибудинкових територій міста Полтава.

4. Теоретичне та практичне значення отриманих результатів

полягає в розвитку наукових положень щодо формування та впорядкування прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови як важливої складової міського середовища. У роботі систематизовано основні підходи до організації таких територій, уточнено їх функціональну структуру, визначено чинники, що впливають на якість прибудинкового простору, а також обґрунтовано принципи та прийоми його вдосконалення. Значущим теоретичним результатом є розгляд прибудинкової території як багатофункціонального простору, що забезпечує не лише обслуговування житлових будинків, а й реалізацію повсякденних соціальних, рекреаційних, комунікаційних та екологічних потреб мешканців. Такий підхід розширює традиційне розуміння благоустрою прибудинкових територій і дає змогу оцінювати їх не тільки за кількісними показниками забезпеченості окремими об'єктами, а й за рівнем просторової організованості, безпеки, доступності, комфортності та відповідності реальним потребам користувачів.

Практична цінність дисертації полягає у можливості застосування запропонованих принципів та прийомів для визначення пріоритетних напрямів упорядкування прибудинкових територій, удосконалення їх функціонального зонування, підвищення рівня комфорту, безпеки, доступності та екологічної якості житлового середовища. Запропоновані положення можуть бути використані органами місцевого самоврядування під час розроблення програм комплексного благоустрою та реконструкції житлових територій, підготовки містобудівної й проєктної документації, визначення першочергових заходів з оновлення прибудинкових просторів, при формуванні змісту завдань на проєктування об'єктів благоустрою.

Результати дослідження рекомендується використовувати в освітньому процесі під час підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальностями архітектурного та містобудівного профілю, зокрема в межах навчальних дисциплін, пов'язаних із проєктуванням житлового середовища, містобудуванням, благоустроєм, ландшафтною архітектурою та

реконструкцією міської забудови. Теоретичні положення і практичні рекомендації дисертації таким чином можуть бути покладені у зміст навчально-методичних матеріалів, курсового та дипломного проектування.

5. Повнота відображення результатів дослідження в опублікованих наукових працях. Наукові результати дисертації опубліковані у 10 наукових працях, серед яких 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 – у виданнях іноземних держав, які включено до міжнародної наукометричної бази Scopus, 5 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій (5 публікацій, що відповідають п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії від 12 січня 2022 р. № 44). «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року. Дисертаційна робота характеризується логічною узгодженістю її структурної побудови, комплексністю та обґрунтованістю висновків і рекомендацій, містить достатній обсяг фактологічного, графічного та іншого ілюстративного матеріалу, що представлений як в основній частині роботи, так і в додатках. Дисертаційне дослідження має завершений і цілісний характер, усі його розділи структурно та змістовно взаємопов'язані, а основні результати послідовно узагальнено у висновках. Автором застосовано комплексний і системний підхід до розв'язання поставленої проблеми, що засвідчує ґрунтовне розуміння предмета дослідження. Сформульовані в заключному розділі рекомендації є обґрунтованими, практично значущими та можуть бути використані у подальшій професійній і науково-практичній діяльності.

6. Дотримання принципів академічної доброчесності. За підсумками перевірки дисертаційної роботи підтверджено дотримання принципів академічної доброчесності. Усі запозичені текстові та ілюстративні матеріали належно оформлено й супроводжено посиланнями на відповідні першоджерела, що забезпечує прозорість наукового викладу. Ознак навмисного викривлення результатів, академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації не виявлено. Це засвідчує самостійність, достовірність і належний рівень виконання дослідження.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. Дисертаційне дослідження на тему «Принципи та прийоми впорядкування прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови (на прикладі м. Полтава)» може стати предметом подальшого наукового обговорення та вдосконалення. До основних дискусійних положень і зауважень можна віднести такі:

1. У дисертації обґрунтовано основні прийоми та принципи організації багатоквартирної житлової забудови, однак перспективним напрямом подальшого розвитку дослідження є формування відповідної системи типологічних елементів благоустрою для кожного з них. До таких елементів можуть належати модулі озеленення, дитячі та спортивні майданчики, зони відпочинку, пішохідні й велосипедні зв'язки, малі архітектурні форми, елементи освітлення тощо. Розроблення уніфікованих типологічних елементів дозволило б сформувати своєрідний каталог або параметричну систему благоустрою, яку можна було б адаптувати до конкретних містобудівних умов. Це сприяло б підвищенню варіативності проєктних рішень, скороченню термінів проєктування та забезпечило б ще більший рівень автоматизації процесу формування прибудинкових територій, зокрема із застосуванням цифрового моделювання та алгоритмічних методів проєктування.

2. Особливої уваги заслуговує питання використання сучасних матеріалів і технологій, які можуть підвищити функціональну, екологічну та експлуатаційну ефективність прибудинкових територій. Перспективним є застосування водопроникних покриттів, матеріалів із підвищеною зносостійкістю, переробленої сировини, модульних конструкцій, сучасних систем вертикального та горизонтального озеленення, енергоефективного освітлення, систем збору й повторного використання дощової води,

3. Застосування «розумних» систем моніторингу та керування елементами благоустрою прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови на їх експлуатаційних та технічних характеристиках стане для об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) дієвим механізмом управління житловим фондом.

Включення таких рішень до загальної концепції організації житлового середовища сприяло б підвищенню його сталості, адаптивності та комфорту для мешканців.

Слід зазначити, що дані положення не знижують наукової цінності дисертаційної роботи, а окреслюють перспективні напрями її подальшого розвитку та практичного впровадження.

8. Загальний висновок та відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота Вадімова Дмитра Вадимовича на тему «Принципи та прийоми впорядкування прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови (на прикладі міста Полтава)» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому розв'язано актуальне науково-практичне завдання у сфері архітектури та містобудування. Актуальність роботи зумовлена необхідністю підвищення якості організації прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови, удосконалення їх функціонально-планувальної структури, забезпечення належного рівня благоустрою та створення комфортного, безпечного й доступного житлового середовища. Особливої важливості ці

питання набувають в умовах реконструкції існуючої забудови, ущільнення міських територій, зміни соціальних потреб населення та необхідності раціонального використання земельних ресурсів.

Наукові результати, отримані автором, мають теоретичну новизну та практичну спрямованість. У роботі систематизовано фактори, що впливають на формування прибудинкових територій, визначено принципи їх просторової організації, обґрунтовано відповідні містобудівні прийоми та запропоновано методичні підходи до оцінювання ефективності планувальних рішень. Позитивної оцінки заслуговує орієнтація дослідження на практичне застосування отриманих результатів. Запропоновані принципи та прийоми можуть бути використані під час розроблення містобудівної документації, проєктів реконструкції та благоустрою житлових кварталів, комплексного відновлення територій, а також у діяльності органів місцевого самоврядування, проєктних і науково-дослідних організацій. Практичне значення роботи також полягає у можливості адаптації сформульованих рекомендацій до різних типів житлової забудови та конкретних містобудівних умов. Структура дисертації є послідовною та логічно обґрунтованою. Зміст розділів відповідає меті й завданням дослідження, а висновки узгоджуються з отриманими результатами. Виклад матеріалу характеризується цілісністю, належним рівнем аргументованості та взаємозв'язком теоретичних положень із практичними рекомендаціями. Методологічна база роботи є достатньою для досягнення поставленої мети, а застосовані методи дослідження відповідають специфіці визначеної проблематики. Дисертація містить нові наукові положення, обґрунтовані висновки та рекомендації, що мають значення для подальшого розвитку теорії та практики організації житлового середовища. Результати роботи можуть бути використані як основа для подальших досліджень у галузі архітектури, містобудування, благоустрою та реконструкції житлової забудови.

Висновок - дисертаційна робота «Принципи та прийоми впорядкування прибудинкових територій багатоквартирної житлової забудови (на прикладі міста Полтава)» відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, має завершений характер, наукову новизну та практичну цінність. Її автор — Вадімов Дмитро Вадимович — заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування» галузі знань 19 «Архітектура та будівництво».

Офіційний рецензент:

кандидат технічних наук, доцент кафедри
архітектури будівель та дизайну
Національного університету
«Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

Андрій ДМИТРЕНКО